

Den rättighetsbaserade förskolan

En studie om barns delaktighet och rättigheter i
förskolan

Elin Forsén

Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp

Kurs: LÖXA2G

Nivå: Grundnivå

Termin/år: HT 2019

Handledare: Anette Hellman

Examinator: Nils Hammarén

Nyckelord: Barnsyn, delaktighet, barns rättigheter, barndomssociologin, barnkonventionen, förskola.

Abstract

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen) till svensk lag. Den nya lagen syftar till att skapa en grund för ett mer barnrätts baserat synsätt i all offentlig verksamhet, där bland även förskolan. Den nya lagen innebär således ett större ansvarstagande för förskollärarna som ska ha kännedom om vad konventionen innebär och hur de bör arbeta för att beakta barns rättigheter i förskolan utifrån den nya lagen. Innan lagen trädde i kraft fanns det en förskola i Sverige som utgick från barnkonventionen i förskoleverksamheten för att göra den till en del av barnens vardag. 2013 skapade UNICEF en ny arbetsmodell för skolor som är uppbyggd på barnkonventionen. Denna rättighetsbaserade modell utgår från barnkonventionen och syftar till att stärka respekt, skydd och främja barns rättigheter. Denna studie ger en inblick i hur en rättighetsbaserad förskola arbetar med barns delaktighet och hur barnets rättigheter beaktas i förskolan utifrån pedagogernas synsätt. De frågor som undersöks i studien är: 1. Hur beskriver pedagogerna att de arbetar med att göra barnen delaktiga? 2. Hur beskriver pedagogerna deras arbete med barns rättigheter inom förskolan?

Studien baseras på en kvalitativ metod där semistrukturerade intervjuer genomfördes på en förskola som arbetar utifrån UNICEF:s arbetsmodell och utgår från barnkonventionen i sitt arbete. Resultatet av studien visar att pedagogerna och förskolan arbetar med barnens delaktighet genom att ge dem inflytande och gör barnen till medskapare i verksamheten kring

beslut om miljöer och aktiviteter. I resultatet framgår det att pedagogernas syn på delaktighet inte endast handlade om att inkludera barnens röst i verksamheten utan även suddade ut en ojämn maktrelation mellan de vuxna och barnen. I studien framgår det hur UNICEF:s arbetsmodell har fått pedagogerna att få ett nytt synsätt kring hur de kan arbeta med barns rättigheter och hur de utgår från allas lika värde- och rättigheter.

Innehåll

Inledning.....	5
Syfte och frågeställningar.....	6
Bakgrund.....	7
UNICEF:s arbetsmodell ”en rättighetsbaserad förskola”.....	7
Barnkonventionen.....	8
Tidigare forskning.....	9
Delaktighet och inflytande i förskolan.....	9
Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp.....	11
Centrala begrepp.....	12
Delaktighet och inflytande.....	12
Barnsyn.....	13
Metod.....	14
Intervju som metod.....	14
Semistrukturerad Intervju.....	14
Urval och deltagare.....	15
Genomförande.....	15
Intervjuguide.....	16
Analys och bearbetning.....	16
Analysmodell.....	16
Validitet och generaliserbarhet.....	17
Etik.....	19
Resultat.....	18
Synen på barns delaktighet.....	19
Barnens delaktighet utifrån barndomssociologin.....	21
Arbetet kring barns rättigheter.....	23
Barns rättigheter utifrån barndomssociologin.....	26
Sammanfattning och diskussion.....	29
Hur arbetar pedagogerna med att göra barnen delaktiga?.....	29
Hur arbetar förskolan med barns rättigheter?.....	30
Slutsatser.....	31
Referenslista.....	32
Bilaga 1.....	36
Bilaga 2.....	37

Inledning

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter till svensk lag (Regeringskansliet, 2018). Syftet med lagen är bland annat att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet bland annat i förskolan. I förskolans läroplan i avsnittet *1. Förskolans värderingar och uppdrag* står det följande om barnkonventionen:

”Förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska därför utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter” (Skolverket, 2018, s. 5).

Barnkonventionen synliggör och konkretiserar det faktum att barn har alldeles unika rättigheter. Detta gör att de vuxna inom förskolan har ett tydligt uppdrag att göra barnkonventionen verklig för varje barn inom sin verksamhet. Eftersom uppdraget som förskollärare utvecklas så kommer det betyda att det blir mer krav på att förskollärarna följer denna konvention. Redan nu har vissa skolor och förskolor börjat använda barnkonventionen som en utgångspunkt i sitt arbete. Ett exempel på detta är genom modellen *en rättighetsbaserad skola* som UNICEF startade 2013 för att stärka barns rättigheter inom skolans värld. Arbetsmodellen syftar till att stärka barnkonventionen roll i skolan och att skolans arbete genomsyras av barnets rättigheter. UNICEF anser att arbetsmodellen ska användas som ett ramverk för att säkerställa att barnets rättigheter tillgodoses i varje del av skolans arbete. Arbetsmodellen vill även lyfta hur barns delaktighet bör synas inom verksamheterna samt hur barns rättigheter ska vara en utgångspunkt för lärarna att ta tillvara på.

I denna studie studeras hur barnkonventionen syns i en förskola som använder sig av UNICEF:s arbetsmodell *en rättighetsbaserad skola*. Utgångspunkten för arbetsmodellen är vanligtvis att den ska tillämpas och anpassas till förskoleklasser upp till årskurs nio och gymnasiet. Förskolan som studeras ansåg dock att arbetsmodellen *en rättighetsbaserad skola* kunde anpassas så att den skulle passa förskolans förutsättningar och styrdokument, vilket också skett vid den studerade förskolan.

Denna studie bygger metodologiskt på intervjuer där förskollärare som arbetat med modellen intervjuats om arbetsprocessen kring barns delaktighet och rättigheter i den rättighetsbaserade förskolan.

Att studera kunskapsområdet *barns rättigheter* i förskolan är speciellt relevant för den kommande yrkesutövning, speciellt eftersom att barnkonventionen inrättades i svensk lag under januari 2020 och kravet på att förskollärare tillämpar barnkonventionen inom förskolan kommer att stärkas och förskollärare kommer således vara i behov av mer kunskap om konventionen. Jag anser vidare att denna studie är speciellt relevant eftersom den riktas mot UNICEF:s arbetsmodell som, i och med den nya lagen, kan komma att bli ett relevant verktyg och utgångspunkt i arbetet med konventionen vid olika förskoleverksamheter. Denna studie bidrar således med kunskap om hur barnkonventionen kan praktiseras i förskoleverksamheter genom arbetet med barns rättigheter och delaktighet.

Syfte och frågeställningar

I och med att barnkonventionen blev till lag i Sverige den 1 januari 2020 och kräver “att barns rättigheter praktiseras i verkligheten” (barnkonventionen u.å.) måste alla förskolor i Sverige tillämpa lagen om barnkonventionen och beakta den i det dagliga arbetet. Det är därför intressant att studera en förskola som utgått från barnkonventionen och UNICEF:s arbetsmodell ”en rättighetsbaserad skola innan konventionen blev till lag samt hur pedagogerna inom förskolan beskriver sitt arbete för att involvera- och respektera barns rättigheter i verksamhetens arbete. Förhoppningen är att denna typ av undersökning ska kunna klargöra- och bidra med ytterligare kunskap om hur barnkonventionen kan tillämpas i det dagliga arbetet.

Syftet med denna studie är således att undersöka hur pedagoger inom förskola beskriver sitt arbete, utifrån barnkonventionen och UNICEF:s arbetsmodell “en rättighetsbaserad förskola” involverar- och gör barnen delaktiga i verksamhetens dagliga arbete. Studiens syfte kommer besvaras genom följande frågor:

- *Hur beskriver pedagogerna att de arbetar med att göra barnen delaktiga?*
- *Hur beskriver pedagogerna deras arbete med barns rättigheter inom förskolan?*

Bakgrund

Detta avsnitt ger en bakgrund till studien genom att inledningsvis beskriva UNICEF:s arbetsmodell och därefter barnkonventionen.

UNICEF:s arbetsmodell ”en rättighetsbaserad förskola”

2013 skapade UNICEF (u.å.) arbetsmodellen *en rättighetsbaserad skola* vars syfte är att utgå från barnkonventionen med avsikt att stärka respekt, skydd och främja barns mänskliga rättigheter inom skola och förskola. I och med detta startade UNICEF ett pilotprojekt tillsammans med sju svenska skolor för att undersöka hur modellen fungerar i praktiken. Intentionen med pilotprojektet var bland annat att utforska hur- och om skolans miljö, elevernas trivsel och resultat kunde förbättras om skolans arbete utgick från barnkonventionen. UNICEF anpassade arbetsmodellen efter svenska skolans förutsättningar och styrdokument med målet att barnkonventionen ska genomsyra svenska skolans visioner, värderingar och praxis. Grundprinciperna i konventionen blev således vägledande för de beslut som fattas av skolan i samspel mellan lärare, elever och andra personer som arbetar i skolans närhet. En rättighetsbaserad skola ska realisera barnkonventionen i skolans värld och barnen ska få förståelse och kunskap om sina egna rättigheter. För att en skola ska kunna använda sig av arbetsmodellen bör skolan arbeta i en sex-steps princip. Dessa steg är:

1. Etablera ledningsstrukturer
2. Kartläggning
3. Utbildning
4. Handlingsplan
5. Implementering
6. Utvärdering

De sex stegen upprepas så att skolans rättighetsbaserade arbete alltid utgår från aktuell kunskap (UNICEF, u.å.). Dessa steg ska ingå vid varje projektcykel och effekterna av arbetet blir bättre med tiden samt ju längre arbetet fortgår. Arbetet med barns mänskliga rättigheter har sannolikt bedrivits tidigare i undervisning och andra insatser, till exempel genom likabehandlingsplan, arbete med jämställdhet, genus och miljö. Till skillnad från dessa insatser har skolan ett tydligt ramverk genom UNICEF:s arbetsmodell för att förstärka arbetet med barns rättigheter. Ramverket är i enlighet med de riktlinjer som finns i läroplanen kring barns rättigheter. UNICEF:s arbetsmodell var tidigare tänkt att endast förekomma i

förskoleklasser upp till gymnasiet men flera förskolor har upptäckt hur modellen även kan implementeras inom förskolans värld och hur modellen kan användas inom förskolans läroplan (UNICEF, u.å.).

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter, även förkortad barnkonvention, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989 (UNICEF, u.å.). Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som ska säkerställa att barn behandlas som individer med egna rättigheter och inte som vårdnadshavares eller andras vuxnas ägodelar. Avtalet innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och ska ses som en helhet, men det finns fyra grundläggande principer i artikel 2,3,6 och 12 som alltid ska tas hänsyn till när det handlar om frågor kring barn. Här i kortfattad version:

Artikel 2. Alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3. Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.

Artikel 6. Alla barn har rätt till liv och utveckling.

Artikel 12. Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (UNICEF, u.å.)

1990 ratificerade Sverige barnkonventionen vilket innebar att Sverige var skyldig att göra sitt yttersta för att följa konventionens artiklar. Dock kunde Sverige inte bli stämda i en internationell domstol för att inte ha följt dem (Barnombudsmannen, u.å.). Eftersom Sverige valde att ratificera barnkonventionen har skolan länge anpassat sig efter den nationella lagstiftningen om barnkonventionen. Utgångspunkten, för skolan, är att lagstiftarna ska ta hänsyn till konventionen i utformning av skollagen (Skolverket u.å.). I dagens reviderade läroplan från 2018 betonar man även vikten av att förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i barnkonventionen. Lärarna ska utgå från vad som är det bästa för barnet och ge barnen delaktighet och inflytande samt ge barnen kännedom om dess rättigheter (Skolverket, 2018). Det finns en tydlig röd tråd genom den nya läroplanen som tar upp barns delaktighet och rättigheter inom förskolans vardag och hur man har tagit till vara på barnkonventionen inför framtiden som förskollärare. När barnkonventionen nu blivit till lag kommer det vid prövningar i domstol att kunna tydliggöras på vilket sätt barnkonventionen som nationell lag kan komplettera andra nationella lagstiftningar och hur de

förhåller sig till varandra. Detta betyder också att förskolans personal kommer behöva se över hur verksamheten tillämpar konventionen för barnens rättigheter och hur de kan vägleda verksamheten inför den nya lagen som tillträdde vid årsskiftet 2019/2020.

Tidigare forskning

I detta kapitel redovisas tidigare forskning som är relevant för studiens syfte och frågeställningarna. I denna del redovisas tidigare forskning kring delaktighet och inflytande i förskolan där bland annat tidigare forskning utifrån UNICEF:s rättighetsbaserade arbetsmodell framställs.

Delaktighet och inflytande i förskolan

Klara Dolk beskriver i sin avhandling *“Bångstyriga barn: Makt, normer och delaktighet i förskolan”* (2013) hur delaktighet är ett vanligt begrepp som används inom pedagogiska sammanhang, begreppet används i en vardaglig och oidentifierad betydelse och har en positiv bemärkelse. Begreppet delaktighet används även inom olika sammanhang på olika sätt till exempel för att undersöka barns kamratkulturer och till vilken grad olika barn får tillträde till dessa. Andra använder begreppet när det kommer till beslutfattande, även kallad politiskt deltagande som kopplas till barns rätt att göra sin röst hörd. Dolk (2013) beskriver hur deltagande i förskolan ger möjlighet till att aktivt vara med och skapa relationer och normer samt påverka ramarna kring en pedagogisk verksamhet. Delaktighet kan på detta sätt, enligt Dolk, vara nära knutet till demokrati. På detta sätt får man syn på vad barn och vuxna får göra, vad de kan påverka, vad de har tillåtelse att tycka och tänka eller vems idéer som kan bidra till förändringar.

Dolk (2013) belyser även hur delaktighet och inflytande kan ses som ett begreppspar som används synonymt eller omväxlande. Även om begreppen kan ses som samstämmiga så är det bra att skilja på dessa begrepp. Inflytande handlar om att kunna ha möjlighet att påverka genom formella demokratiska beslutsprocesser, att man får möjligheten att få uttrycka sina åsikter eller göra val under organiserade former. Dolk tar upp exemplet barnråd som kan ses som en plats för inflytande. Delaktighet är mer än att få uttala en åsikt, något som inte begränsas till att få välja eller bestämma. Delaktighet handlar snarare om att få ingå i ett nätverk av mänskliga relationer och bli inkluderad vilket gör att en individs närvaro erkänns

och bejakas. Dolk menar också att delaktighet är knuten till makt som ett relationellt begrepp, något som uppstår mellan människor. Delaktighet är som en del av en process där maktrelationer och normer utmanas och utjämnar maktbalansen mellan barn och vuxna. För att detta ska ske krävs en ny vuxenroll och omfattande förändringar i förhållande mellan vuxna och barn, eftersom delaktighet berör konventionella auktoritet förhållanden mellan barnen och de vuxna. Delaktighet kräver att man har större möjligheter att ha åsikter och vara med och välja samt besluta medan inflytande ger möjlighet att få uttala en åsikt och är mer begränsat till möjligheten att vara med och bestämma (Dolk, 2013).

Eva Johansson skriver om barn som medmänniskor i sin avhandling "*Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*" (2011). Utifrån denna barnsyn har de vuxna sitt utgångsläge i barnet och ser barnet som en medmänniska, person med intentioner, behov, önskningsar samt förmågor som det gäller att försöka förstå och ta hänsyn till. Som pedagog strävar de efter att möta barnen på dess egna villkor och försöka få en insikt i barnens upplevelser. Utgångspunkten är barnets erfarenheter och känsla av kontroll. Vuxna har således ambitioner att ge barn översikt och kontroll över sin tillvaro. Johansson (2011) menar att denna typ av barnsyn gör att pedagogerna arbetar för att skapa utrymme för barns inflytande. Förhållningssättet utformas från ett antagande att barn är personer med egna erfarenheter, förmågor och perspektiv att ta tillvara på. Öppenheten för barnets uttryck är väsentligt inom denna barnsyn. Johansson framställer barnet som en meningsskapande person att ta hänsyn till vilket medför att verksamheten anpassas efter barns intentioner, behov, erfarenheter och intressen. Pedagoger visar förståelse och respekt för barns vilja och utgår ifrån barnets perspektiv och kan lyssna in barnets behov och bekräfta barnets tankar. Johansson lyfter dock även hur dessa utgångspunkter kan få konsekvenser inom pedagogers arbetssätt. Till exempel kan barnens behov eller önskemål som inte passar in i verksamhetens rutiner orsaka att barnen får ett stort utrymme att göra hur de själva vill. Det kan också leda till att pedagoger följer barnets önska eller att man bekräftar barnets önskan utan att följa den (Johansson, 2011).

Judy Sebba och Carol Robinson genomförde en utvärdering av rättighetsbaserade skolor i Storbritannien under loppet av tre år i utredningen "*Evaluation of UNICEF'S UK'S Rights Respecting Schools Award*" (2010). Syftet var att bedöma om arbetsmodellen *en rättighetsbaserad skola* hade haft någon påverkan på elevernas skolprestationer och välmående. Resultatet visade att elever i de rättighetsbaserade skolorna blev bättre på att ta

vara på och värna sina rättigheter, exempelvis rätten till inflytande. Vidare att eleverna fick större lust att delta i skolans utveckling och de bidrog mer aktivt till att skapa en trygg och inkluderande miljö för alla elever på skolan. Ytterligare resultat var att diskussion om värderingar utifrån barnkonventionen främja elevernas respekt för olikheter, vilket i sin tur minskade förekomsten av mobbning och trakasserier. (Sebba & Robinson, 2010).

Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Denna studie utgår från syn på barn och barndom genom begrepp såsom *barns delaktighet* och *rättigheter*. För att fastslå vad dessa begrepp innebär i denna studie kommer jag att använda mig av en klassisk teori som behandlar dessa begrepp, nämligen av barndomssociologin av James och Prouts. Vidare kommer även de centrala begreppen *delaktighet*, *inflytande* och *barnsyn* att operationaliseras för att stärka studiens validitet. James och Prouts studie *Constructing and reconstructing childhood: contemporary issues in the sociological study of childhood* (2015) bidrog med ett nytt sätt att se på barndomssociologin och därigenom även ett nytt sätt att forska kring barn. James och Prout menar att begreppen barn och barndom är socialt konstruerade begrepp, präglade av den tid vi lever i. James och Protus påvisar även hur olika sociologiska områden påverkar synen på barn och barndom. Halldén (2007) återger de sex kännetecken som anges i James och Protus forskning som:

1. Barndom ska förstås som en social konstruktion.

Halldén (2007) tolkar James och Proust teori och beskriver att denna sats, som slår fast att barndom måste ses som en social konstruktion, inte endast kan utgå från barndomen som en biologisk företeelse. Barn finns i alla samhällen men de biologiska egenskaperna varierar samhälle till samhälle, på så sätt kommer barndomen ges en betydelse via sociala överenskommelser och kulturella bestämda regler. Denna tes påvisar hur man kan se på barn inom olika samhällen i världen och vilka förutsättningar barnen ges för att kunna utveckla sina tankar och idéer och får rum att uttrycka dem också.

2. Barndom kan aldrig särskiljas från variabler som klass, kön och etnicitet.

Barn är inte ett neutrum utan barn har ett kön (oftast), etnicitet och en klassmässig tillhörighet. Det gör att vi inte kan betrakta barn som något generellt. Inom samhällen finns det normer och regler för vad kön, etnicitet och klass innebär.

3. Barns sociala relationer och kulturer är värd att studeras i sin egna rätt

Halldén (2007) menar att vi inte ska se barndomen som en transportsträcka mot vuxenlivet. Det är inte bara utvecklingen till vuxen som är värt att studera, barn är intressanta i sin egna rätt och det följer av att man studerar barn som en social grupp i samhället.

4. Barn är och måste betraktas som aktiva i skapandet av sitt eget sociala liv

Barn ses inte som mottagare av påverkan och som utsatts för en socialisationsprocess där samhällets normer successivt införlivas av barnet. Istället ska barn ses som sociala från början och delaktiga i skapandet av den egna barnkulturen.

5. Etnografi är en speciellt lämplig metod för att komma åt barns perspektiv

Avsikten med denna tes är att inta ett barnperspektiv eller barns perspektiv, därför är det viktigt att hitta metoder som kan låta barnen själva komma till tals. Genom att studera barn på de platser barn befinner sig på analyserar man barnens verklighet så som den framstår från deras ståndpunkt.

6. Att proklamera ett nytt paradig för barndomsforskning innebär också att delta i förändring av barndomen.

Allison och Prout (2015) förklarar detta att man också måste engagera sig i och svara på processen för att rekonstruera barndomen i samhället. Detta innebär att man också måste ändra sina tidigare inställningar för hur man själv ser på barndomen och som forskollärare hålla sig uppdaterad med nya forskningar och teorier som är aktuell för vår nutid.

Centrala begrepp

Nedan beskrivs studiens centrala begrepp

Delaktighet och inflytande

Begreppet delaktighet är ofta använd inom pedagogiska sammanhang. Delaktighets ses ofta som något positivt utifrån demokrati och jämställdhet men Dolk (2013) använder sig även utav begreppet för att påvisa hur delaktighet och makt förhandlas mellan vuxna och barn. Dolk (2013) beskriver hur delaktighet i förskolan handlar om möjligheten att aktivt vara med och skapa relationer och normer och påverka ramarna kring verksamheten. Delaktighet blir således ett sätt att undersöka föreställningar om vad barn och vuxna får göra, vad de kan påverka, vad de tillåts tycka och tänka kring, vems idéer som tillåts bidra till förändringar och vilka möjligheter de har till motstånd.

Dolk (2013) beskriver hur delaktighet och inflytande ses som ett begreppspar som används synonymt eller omväxlande. Även om begreppen ses som jämbördiga så är det bra att skilja

på dessa begrepp. Inflytande handlar om att kunna ha möjlighet att påverka genom formella demokratiska beslutsprocesser, att man ges möjligheten att få uttrycka sina åsikter eller göra val under organiserade former. Delaktighet handlar mer om att få ingå i ett nätverk av mänskliga relationer och bli inkluderad, mer preciserat att en individs närvaro erkänns och bejakas. I boken *“Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet”* (2015) av Ingrid Engdahl & Eva Ärlemalm-Hagsér poängterar författarna vikten av att pedagogerna har dessa två begrepp som utgångspunkt inom sitt arbete för barnens demokratiska rättigheter. Barnen har rätt att få vara med inom beslutprocesser, påverka och förhandla med andra barn och vuxna, bli respekterad och respektera andras uppfattningar. Barnen har även rättighet att ha inflytande och vara delaktiga över sitt eget lärande. Delaktighet och inflytande handlar inte om att få sin vilja igenom utan att få vara en del av gemenskapen och att få möjlighet att påverka sin egen vardag genom att få uttrycka sina känslor, tankar och åsikter (Engdahl & Ärlemalm- Hagsér, 2015).

Barnsyn

Johansson (2011) beskriver hur barnsyn gestaltas utifrån hur vuxna bemöter, uppfattar och förhåller sig till barnen. Barnsyn handlar om vilken syn på barn som framstår i ett visst sammanhang, barnsyn är hur vuxna uppfattar, bemöter och förhåller sig till barn som personer. Det handlar om vuxnas inställning till barnet som en person med förmågor, avsikter, behov samt önskningar i den mån man anser sig behöva ta hänsyn till dessa. Lenz Taguchi (2013) beskriver hur barnsynen bygger på- och skapas utifrån vår interaktion och kommunikation med andra i världen och strävan efter en balans mellan likhet och att tillhöra en gemenskap som individ. Hägglund, Löfdahl Hultman & Thelander (2017) talar om begreppet “en ny barnsyn” där barnet beskrivs som aktiva och där barndom inte längre ses som en tid i en människas liv i väntan på vuxenlivet. Istället definieras begreppet som en viktig här och nu- tillvaro och som beteckning på en social kategori med en bestämd position i samhället. Dessa definitioner om delaktighet, inflytande och barnsyn ligger till grund för studiens diskussion och analys och det är dessa definitioner som studiens resultat ska utläsas ifrån.

Metod

Syftet med uppsatsen är att klargöra och undersöka hur förskollärarna beskriver barnens delaktighet och hur förskolan tar vara på barnens rättigheter. Att använda sig av en kvalitativ metod syftar till att beskriva eller tolka ett fenomen och dess egenskaper så noggrant som möjligt (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström 2013). Att använda sig av kvalitativ analys och data lämpar sig väl för att undersöka delaktighet och barns rättigheter utifrån pedagogernas synsätt eftersom det handlar om tolkning av fenomen. I denna uppsats användes även intervju som metod för att undersöka pedagogernas uppfattning kring delaktighet och barns rättigheter men även för att undersöka hur de, utifrån dess egna uppfattningar, anser att UNICEF:s arbetsmodell har påverkat deras arbete inom verksamheten.

I detta avsnitt redogör jag för genomförandet av studien samt vald metod, urval och tillvägagångssätt. Jag börjar med att diskutera vald metod och föra ett resonemang kring varför kvalitativ analys använts för att uppnå syftet med studien och övergår sedan till genomförandet av studien, urval samt den analysmodell som använts. Avslutningsvis diskuteras även studiens validitet och generaliserbarhet.

Intervju som metod

I studie har jag använt mig av både kvalitativa data och analys vid insamling och bearbetning av material. Eriksson Barajas m.fl. (2013) beskriver att denna typ av metod syftar till att beskriva eller tolka ett fenomen och dess egenskaper så noggrant som möjligt. Den kvalitativa analys och datan anser jag lämpar sig väl för att undersöka UNICEF:s arbetsmodell "*en rättighetsbaserad skola*" eftersom det handlar om att tolka ett fenomen. Det empiriska materialet till studien består till stor del utav primärmaterial som har samlats in genom intervjuer, vilket redogörs för nedan.

Semistrukturerad Intervju

I denna studie har jag använt intervjun som metod eftersom det bidrar till möjligheten att se detaljer som oftast annars kan förbises. Enligt Bjørndal (2005) rymmer ljud och videoinspelningar två huvudsakliga fördelar. Den främsta fördelen är att det konserverar observationen av ett pedagogiskt ögonblick som annars skulle gå förlorat och således aldrig blir uppmärksammat. Minnet begränsas följaktligen inte genom inspelningar och situationen

finns kvar för våra ögon och öron att ta del av senare. Inspelning gör det även möjligt för oss att gå tillbaka och upprepa situationer. Den andra fördelen som Bjørndal (2005) lyfter är den stora mängden av detaljer som bibehålls genom inspelningarna. Denna typ av material gör det möjligt att gå tillbaka och observera samma situation upprepade gånger och därigenom kunna upptäcka saker som tidigare inte uppmärksammats. På detta sätt kan det således skapas en grundlig och djup förståelse för komplicerade samspel i undervisning och handledningssituationer.

Urval och deltagare

Bjørndal (2005) skriver att inom den kvalitativa metoden är målet att nå en djupare förståelse av det som studeras och oftast med ett förhållandevis litet urval personer. I studien intervjuades två förskollärare som arbetade som förskollärare och varit anställda inom verksamheten varierad tid. I studien kallas dem för F1 och F2 (fingerade namn). F1 har arbetat på avdelningen sedan två år tillbaka och så även med rättighets modellen. F2 har arbetat inom verksamheten sedan den började 2011 och var med och implementerade modellen. Intervjuerna med förskollärarna var individuella och varade ungefär i 30 minuter. Dalen (2015) redogör för hur en semistrukturerad intervju utgår från att samtalet är inriktat inom ett bestämt ämne som valts ut innan intervjuerna, men att frågorna är öppna och att det inte finns en lika bestämd struktur inom hur frågorna ska besvaras och ställas. Detta ger möjlighet till att ha ett bestämt ämne som intervjuerna inriktas på men att svaren kan utvecklas och uppfattas annorlunda av objektet, intervjuaren kan därför även få fler svar än väntat vilket bidrar med mer empiriskt material som kan användas vid analysen (Trost, 2010).

Vad gäller urval så är denna förskola i dagsläget den enda som jobbar med UNICEF:s rättighetsbaserade arbetsmodell vilket gjorde att valet av verksamhet blev enkelt. Valet av förskollärare var strategiskt för att få en inblick och förståelse i verksamheten utifrån en förskollärare som jobbat med modellen under en längre tid och från en förskollärare som jobbat med modellen under en kortare tid. Detta för att få möjlighet att finna eventuella variationer i uppfattningen om modellen.

Genomförande

I denna del beskrivs hur en utarbetad intervjuguide skapades för att få en röd tråd genom samtalet som fanns till hjälp att föra vidare konversationen och samtidigt få svar kring studien. Därefter följer en beskrivning om bearbetningen och analysen kring svaren.

Intervjuguide

Intervjuguiden (se bilaga 1) innehöll tretton frågor som ställdes vid olika tillfällen av intervjun. Frågorna ställdes på ett öppet sätt för att skapa diskussion och behövde därför inte ställas i någon specifik ordning. Frågan ställdes snarare som följdfrågor när förskollärarna själv ledde samtalet i riktningen mot de olika ämnena i frågorna.

Analys och bearbetning

Genom insamlingen av ljudinspelningarna kunde jag direkt efter intervjuerna sitta och lyssna på konversationerna som var mellan mig och de två pedagogerna. Det börja med att jag satt och lyssnade på vad som hade tagits upp i ljudinspelningarna för att kunna gå igenom detta utifrån vad jag själv ansåg var centralt i intervjuerna. Sedan började transkriberingen av dem, jag lyssnade om och om igen för att inte missa något att få ner i transkriberingen. Jag försökte leta efter likheter mellan intervjuerna för att urskilja om pedagogernas uppfattningar stämde överens utifrån frågorna som ställts, om de talade och resonerade på ungefärligt samma vis kring de olika frågor samt om de gick att urskilja likheter och olikheter kring pedagogernas uppfattningar. Replikerbarheten i studien blir god då intervjuerna har spelats in och andra har möjlighet att tolka materialet på nytt. Dock är det inte helt problemfritt att utföra exakt samma studie igen då dagsform, stämning, personkemi mellan den intervjuade och intervjuaren kan komma att påverka resultatet av intervjuerna.

Analysmodell

Eftersom studien utgår från de sex kännetecken James och Prout presenterar i sin studie om barndomssociologin har intervjuerna med pedagogerna först lästs i sin helhet. Därefter har delar av intervjuerna använts utifrån studiens frågeställningar och från det skapat teman och kategorier som definierar de sex kännetecken som i sin tur bildar en helhet av barndomssociologin. Den analysmodell som använts, utgår från de sex kännetecken inom barndomssociologi som Allison och Prout (2015) för fram, vilka mer utförligt beskrevs i teoridelen.

- Barndom ska ses som en social konstruktion
- Barndom kan aldrig särskiljas från variabler som klass, kön och etnicitet
- Barns sociala relationer och kulturer är värda att studera i sin egen rätt
- Barn är och måste betraktas som aktiva i skapandet av sitt eget sociala liv

- Etnografi är en speciellt lämplig metod för att komma åt barns perspektiv
- Att proklamera ett nytt paradig för barndomsforskning innebär också att delta i förändring av barndomen

Validitet och generaliserbarhet

Inom kvalitativ metod finns det två centrala begrepp validitet och generaliserbarhet. Validitet handlar om i vilken utsträckning en studie mäter det som faktiskt ska mätas och inget annat (Fejes & Thornberg, 2019). Vid kvalitativa intervjuer strävar man efter att få veta vad den intervjuade menar eller hur individen uppfattar ett ord eller en förståelse I studien måste man kunna visa att datan är insamlad på sådant sätt att det är trovärdigt och relevant för den aktuella problemställningen (Trost, 2010). Inom denna studie har jag reflekterat över och motiverat mitt val av analys genom att återkoppla till studiens syfte och forskningsfrågor.

Forskningens trovärdighet hänger ihop med möjligheterna att generalisera, det vill säga att säga något om en större population eller en annan miljö än just den som har studerats. Möjligheterna att överskrida det avgränsade fall som studien inriktat sig på kan påverka hur relevant och viktigt en studie upplevs vara. Inom kvalitativ forskning görs inga sannolikhetskalkyler, utan tänkbara generaliseringsanspråk måste göras med mer försiktiga bedömningar av forskningsresultatens överförbarhet till andra områden och miljöer. En typ av generaliseringsanspråk handlar om huruvida resultaten av studien går att överföra på andra personer eller sociala miljöer som i något avseende liknar dem man har studerat i sitt projekt (Ahrne & Svensson, 2015)

Då datainsamlingen i denna forskning grundar sig på en liten mängd data, intervjuer med två pedagoger, är det inte helt oproblematiskt att generalisera resultatet.

Eftersom studien även bygger på UNICEF:s arbetsmodell och förskolan i denna studie just nu är den enda som arbetat utifrån modellen blir det även svårt att generalisera resultaten och det blir svårt att överföra resultaten till andra områden och miljöer. Även om kvalitativ forskning inte kan bearbeta generaliseringar på samma sätt som kvantitativ forskning så innebär det inte att generaliseringen är oväsentlig för kvalitativa studier (Ahrne & Svensson, 2015).

Det är också viktigt att poängtera att resultatet av denna studie inte har ett generaliserande syfte då den endast undersöker en förskola, det vill säga ett fall. Dock kan denna studie bidra till fortsatt forskning inom studier om barns rättigheter, delaktighet och den rättighetsbaserade förskolan.

Etik

Utifrån ett etiskt perspektiv är det viktigt att ha hänsyn kring de man observerar eller i detta fall de som intervjuats. Bjørndal (2005) skriver om tre sätt att dela in etiken och skilja på egen-etik, förvaltningsetik och professionsetik. Egen-etik handlar om personens egna och de personliga uppfattningarna man har och sitt egna samvete. Förvaltningsetiken är utifrån offentliga dokument och andra styrdokument som lagar och regler som har etiska perspektiv från dessa dokument alla bör följa. Professionsetik är den etik som utifrån sin egna profession. Man har inom de olika professioner utformat och utvecklat etiska råd, etiska riktlinjer och andra regler för yrkesutövande. I denna studie har dessa tre tagits till hänsyn under intervjuerna med pedagogerna på förskolan. I studien har förskolan och pedagogerna blivit informerade om studiens syfte för att själva kunna bestämma, det framgick även under intervjuernas gång att pedagogernas deltagande var frivilligt. Innan intervjuerna skickades även en samtyckesblanket (se bilaga 2) där pedagogerna fick ta del av att intervjuerna och ljudinspelningarna oidentifierades och att ingen information kommer att offentliggöras kring deras identitet och arbetsplats för att ta hänsyn till personerna i frågan.

Resultat

I detta avsnitt presenteras tolkningar utifrån den insamlade data. Jag kommer utgå från studiens frågeställningar: Hur pedagogerna anser att de arbetar för att göra barnen delaktiga inom verksamheten i det dagliga arbetet, samt hur pedagogerna anser sig jobba med barns rättigheter.

Under besöket på förskolan fick jag möjlighet att ta del av- och observera de olika miljöerna inom verksamheten för att både se hur de jobbade med UNICEF:s arbetsmodell men även för att få en inblick i verksamheten samt hur arbetet med att praktisera barnens delaktighet gick till. Jag fick även ta del av arbetet med kompisböckerna. Böckerna handlar om en kanin och igelkott som är två vänner som går i förskolan. Med kanin, igelkott och alla andra djur får vi ta del av hur vardagen kan se ut på förskolan. Böckerna utgår från situationer barnet kan känna igen sig i genom egna vardagshändelser som kan förekomma på förskolan.

Kompisböckerna ger pedagogerna möjlighet att utgå från barnens perspektiv och få inblick kring deras tankar och känslor. Inom kommunen förskolan ligger i har man även "projekt

med staden”, ett projekt där barnen får möta olika platser i staden för att visa att dem är samhällsmedborgare. Kommunen har även vid flera tillfällen gjort barnen till medskapare då de har vid olika byggnader av torg, hus eller lekplatser bett om barnens synpunkter. Förskolan vill på detta vis tillsammans med staden ge barnen en positiv samhällsbild där alla individer är delaktiga.

Vid besöket och mina observationer vid förskolan blev det tydligt att de arbetade med en rättighetsbaserad förskola på flera sätt. Detta blev bland annat synligt genom att rent objektivt observera den pedagogiska miljön där förskollärarna valt att sätta upp olika artiklar på väggarna och även skrivit ut hela barnkonventionen med alla artiklarna och satt upp dem på väggarna i barnens höjd. De hade även fotat aktiviteter som barnen hade gjort i förskolan som visade hur förskolan och barnen använder sig av barnkonventionen i vardagen. Några exempel på detta var att man hade barnråd, barnrådet var till för att barnen ska kunna vara med och bestämma över sin egen vardag på förskolan. Barnrådet var även till för att alla barn ska kunna komma till tals och själva berätta vad de anser fungerar bra eller vad som behövs förbättras inom förskolans rum, leksaker, mat eller de aktiviteter de vill göra under dagarna. Förskollärarna gick även så kallade trygghetsvandringar med barnen där man tillsammans går igenom varje rum på avdelningen och barnen får berätta och beskriva vad de känner för varje rum. Genom trygghetsvandring gör förskolan barnen delaktiga och ger dem möjlighet att vara med och ändra på miljön så att de passar barnen och få dem att känna sig trygga i varje rum och använda sig av materialen som finns i rummen.

Synen på barns delaktighet

Pedagogerna fick själva beskriva vad de ansåg att delaktighet handlar om och hur verksamheten har arbetat för att barnen ska kunna känna sig delaktiga på förskolan. Nedan beskriver förskollärare 2 hur hon ser på barnen som delaktiga i verksamheten:

F2. ”Dom är delaktiga så här ... vid matsituationen, vid dukning, var vill jag sitta vid måltiderna, dom kan välja själva. Att dom kan ta ledarrollen någon gång, att vi lämnar över ledarrollen till dom och att det är dom som får berätta vad vi ska göra för det behöver inte vara vi vuxna. Vi ser vilka intressen dom har och vi planerar vår verksamhet utifrån det och se vad det är barnen är i behov av, vad är det dom visar intresse för.”

Pedagogen beskriver att delaktighet inte endast handlar om att få vara en del av verksamheten utan att barnen även får inta en ledarroll och detta för att pedagogerna ska få en uppfattning utifrån barnens perspektiv. Även om pedagoger ska inta en ledarroll i förskolan så finns det olika synsätt på detta. På denna förskola anser pedagogerna att det inte endast behöver vara den som fattar beslut för barnets bästa utan även barnen kan tillåtas att få en ledarroll så att pedagogerna kan se saker utifrån barnets syn av hur verksamheten ska vara för att alla ska känna sig trygga och få sin röst hörd.

Under besöket på förskolan tog jag även del av förskolans arbete med *kompisböckerna*. Böckerna har som utgångspunkt att ta upp situationer som barn kan känna igen sig i utifrån sin egna vardag. Varje bok har ett tema som till exempel kan handla om hur man visar empati eller hur man kan ha socialt samspel mellan varandra. Alla avdelningar på förskolan använde sig av böckerna och böckerna är tillgängliga för barnen att ta del av när som helst. Eftersom böckerna var en stor del av verksamheten så fanns det även gosedjur av karaktärerna i böckerna och planscher på väggarna. Böckerna används även av förskollärarna för att få barnens perspektiv och ha material som kan synliggöra händelser på förskolan utifrån barnen. Genom att använda sig av böckerna dagligen har förskolan även använt sig av karaktärerna i böckerna som en utgångspunkt när saker händer på förskolan som ska lyftas med barnen. När förskollärarna till exempel vill uppmärksamma en intrig som hänt mellan barnen så använde de sig av djuren från böckerna. Djuren används alltså på avdelningen även för att kunna spela upp en händelse och fråga barnen vad de tyckte om händelsen mellan djuren istället för att tillkännage barnen som intrigen kan ha handlat om. Ingen behöver känna sig utsatt eller utpekad utan kan istället prata i grupp utifrån djuren och det kan således bidra till ett bra samtal där situationen kan ses utifrån flera synsätt. I citatet nedan berättar pedagogerna hur man använder böckerna och hur böckerna för fram barnens delaktighet och inflytande.

F2 Uppstår de dilemman så tar vi ju till böckerna och läser dem för att prata om det direkt så att man inte låter de vara och tar det dagen efter, man tar striderna direkt.

F1 Ja alltså vi utgår från barnen, mycket är liksom barnens tankar, barnens idéer. Vi pratar mycket om att alla är lika med ändå olika. Vi läser böckerna om kanin och igelkott, där barnen får prata mycket om sina egna tankar och hur dom ser en situation utifrån böckerna, då får vi in delaktighet och inflytande.

Här har förskolan hittat ett sätt att försöka utgå från barnens perspektiv och försöka använda material som gör att vardagshändelser kan beskrivas utifrån barnen. Pedagogerna berättade även om hur de använder böckerna för att förklara barnets rättigheter genom till exempel ”stopp min kropp” eller att alla är lika men ändå olika, barnen har själv rätten att få bestämma över sig själv men även respektera andras rättigheter. Att arbeta med böckerna dagligen har gjort att barnen använder karaktärerna i böckerna som utgångspunkt när saker händer på förskolan både för barnen och för de vuxna.

Pedagogerna i denna studie beskriver också hur de ser på att göra barnen delaktiga i olika beslut i förskolan. Pedagogerna beskriver hur de alltid försöker utgå från barnets tankar, idéer och perspektiv. Även om det inte alltid går att fullfölja alla beslut fullt ut har barnen ändå fått möjlighet påverka och gjort sina röster hörda. Ett exempel på detta är att när pedagogerna går trygghetsvandringar med barnen där de går runt i de olika miljöerna i verksamheten tillsammans. Detta påvisar hur pedagogerna betraktar barnets eget skapande och gör dem aktiva i det sociala livet på förskolan. Istället för att det ska finnas miljöer som skapats *för* barnen så vill man belysa barnens tankar och idéer genom att skapa miljöer *tillsammans* med barnen.

Barnens delaktighet utifrån barndomssociologin

Analysen ovan ger en inblick i hur pedagogerna ser på begreppet delaktighet och även hur verksamheten arbetar för att få barnen delaktiga. Denna del av förskolans arbete kring barnens delaktighet kan kopplas till James och Prout (2015) sex kännetecken om barndomssociologi på ett relativt bra sätt. Barndomssociologin vill framhäva barns rätt till delaktighet och att se barn som beings. Man ser barns potentialitet att vara delaktiga och ha inflytande kring sin egna vardag och livsvärld. I James och Prout sex kännetecken finns det tre punkter som berör delaktighet och hur barndomen ska tolkas, kännetecken 1,4 och 5.

- *Kännetecken 1. handlar om att se barndom som en social konstruktion*

I detta kännetecknet beskrivs hur barn finns i alla samhällen men de biologiska egenskaperna varierar samhälle till samhälle, på så sätt kommer barndomen ges en betydelse via sociala överenskommelser och kulturella bestämda regler. Denna tes påvisar hur man kan se på barn inom olika samhällen i världen och vilka

förutsättningar barnen ges för att kunna utveckla sina tankar och idéer och får rum att uttrycka dem.(Halldén, 2005)

- *Kännetecken 4. handlar om att barn är och måste betraktas som aktiva i skapandet av sitt eget sociala liv.*

Detta innebär att barn ska ses som sociala från början och delaktiga i skapandet av sin egna barnkultur.

Dessa två kännetecken kan kopplas till hur förskolan i studien ser barnen som potentiella att kunna vara delaktiga i beslut som tas på förskolan. I läroplane (2018) står det även att barnens sociala utveckling förutsätter att få ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. Barnen har rätt till delaktighet och inflytande och de behov och intressen barn ger uttryck för ska ligga i grund för utformningen av miljö och planering av utbildning. Inte bara inom förskolan utom inom det svenska samhället beskrivs det hur barn ska kunna påverka sin egna kultur och att barn måste få bli delaktiga i sin egna utbildning.

Barns inflytande och delaktighet beror på hur mycket kontroll läraren utöver. Nödvändigtvis begränsas inte barnens inflytande av stark kontroll utan hur kontrollen utövas. Barns inflytande ökar när lärarens kontroll över kommunikation minskar och utmärks av närhet till barnets livsvärld och en kommunikativ infallsvinkel (Sommer & Pramling Samuelsson & Hundeide, 2011). Utifrån citaten av förskolläraren kan man tyda att deras ledarroll är öppen och att de försöker få in barnens livsvärldar i sitt tänkande som förskollärare. Även om en förskollärare till störst grad är delaktiga i beslut och har kontrollen så betyder inte det att barns inflytande blir svagare. Det gäller dock för förskollärarna att inte bli barnens beslutstagare utan en hjälpende hand som finns där när barnen kan behöva den. Att se barnen som en egen social grupp som är initiativtagare, som kan fatta egna beslut och som kan skapa sociala relationer mellan andra människor. (Sommer & Pramling Samuelsson & Hundeide, 2011).

Pedagogerna talar också om hur de försöker utgå från barnen genom att göra deras röster hörda. Bland annat att genom att gå trygghetsvandring där de tillsammans med barnen går igenom miljöerna inom avdelningen och barnen kan då uttrycka hur de vill att miljön ska se ut eller vilka leksaker de vill ha i de olika rummen. På detta sätt kan pedagogerna skapa en miljö utifrån barnen och göra dem till medskapare. Detta kan till viss del kopplas till James och Prout kännetecken 5.

- *Kännetecknen 5 innebär att etnografi är en speciellt lämplig metod för att komma åt barnets perspektiv.*

Avsikten med denna tes är att inta ett barnperspektiv eller barns perspektiv, därför är det viktigt att låta barnen komma till tals.

Barnperspektiv handlar om att den vuxna eftersträvar att medvetet och så realistiskt som möjligt rekonstruera barns perspektiv. Det som argumenterar emot att inta ett barnperspektiv är att trots tesen är barncentrerat kommer det alltid representera vuxnas objektivering av barn (Sommer, Pramling Samuelsson & Hundeide, 2011). Alltså blir det svårt att förstå vad barnen är i behov av utifrån det som de vuxna tror är deras perspektiv. Johansson (2011) beskriver att arbetet kring de vuxnas barnsyn kan variera beroende på individen och hur uppfattningen, bemötandet och förhållningssättet är till barnet som person. Hägglund, Löfdahl Hultman & Thelander (2017) skrev även om den "nya" barnsynen där barnet beskrivs som aktiva och hur barndomen inte ses som en tid i en människas liv i väntan på vuxenlivet. Istället definieras begreppet som en viktig här och nu- tillvaro och som benämning på en social kategori med en särskild position i samhället. Pedagogerna på förskolan har en syn som tycks kunna jämföras med barndomssociologiska tankar kring hur man ska se kring barn och barndomen. Engdahl & Ärlemalm- Hagsér (2015) argumenterar för att förskolepersonalen ska ha som utgångspunkt det sätt barn betraktar, tänker om och förstår sin omvärld och att kunna erbjuda miljöer för lek och lärande som utgår från barnens intressen och behov. Skolverket (2018) beskriver också att förskolan ska uppmuntra till att föra fram barnens tankar och idéer och skapa förutsättningar för det. Barnens egna åsikter ska ta tillvara och barnen ska kunna få möjlighet att bilda sina egna uppfattningar och kunna göra val utifrån sina egna förutsättningar.

Arbetet kring barns rättigheter

Förskole pedagogerna beskrev även hur verksamheten arbetar kring barnens rättigheter. Eftersom förskolan är en rättighetsbaserad förskola så arbetar pedagogerna och barnen kontinuerligt med frågan kring barns rättigheter. I denna del beskriver även pedagogerna hur de har fått mer inblick kring barnkonventionen och hur man inom förskolan kan jobba mer utifrån barnkonventionen. I citatet nedan beskriver förskollärare hur man arbetar kring arbetsmodellen och hur barnkonventionen lyfts på ett nytt sätt än hur hon tidigare har arbetat på andra förskolor.

F.2 "Jag kan känna att de känns bra, att barnkonvention lyfts upp till ytan, för jag känner att jag har jobbat utifrån den och kring barns rättigheter tidigare och tycker att det är jätteviktigt, men att jag inte alltid har fått alla annan personal med mig"

Förskollärare 2 berättar hur det har varit svårt att få andra förskollärare med sig att ändra tankar hur man ska se på barns rättigheter inom förskolan, just att ändra sitt arbetssätt och försöka ändra sina tankar och värderingar kan vara svårt eftersom man är van med till exempel tidigare teorier eller forskning som såg ut på annat sätt när man själv var nyexaminerad förskollärare och har svårt att bryta sin egna vana kring hur saker ska se ut på arbetsplatsen. Jag frågar förskollärare 2 om hon tror att vissa har svårt att ändra sitt sätt att se på barndomen och hur allt ändras med tiden och även inställningen till nya arbetssätt.

F.2 "Ja, det kan vara lite svårt för man behöver gå utanför sin komfortzon på något sätt. Men är det ett fungerande arbetslag så tror jag att det kan fungera. Ett arbetslag där man även kan få visa att man inte kan allt, jag vill men jag vet inte hur jag ska göra och det krävs mycket diskussioner. Man måste hjälpa varandra, för det krävs av mig och mitt arbete. Då kanske jag får ta hjälp av antingen min chef, kollegor, litteratur, utbildningar, för det är så här vi ska jobba, sen ser vägen olika ut för alla. Man jobbar ju på olika sätt men vi har ju ändå samma styrdokument."

Förskollärare 1 frågades ifall man har ändrat sitt synsätt på barnkonventionen sen man valde att arbeta utifrån arbetsmodellen och hennes synsätt på hur modellen syns inom förskolan.

F1. "Man har hela tiden i bakhuvudet delaktighet, inflytande, allas lika värde men har inte jobbat alls med det som man gör här. Och då har jag varit i en annan kommun också. Och då var det inte alls lika påtagligt eller synliggörande. Man pratade liksom inte så mycket med föräldrarna tidigare men här gör man verkligen det. Här synliggörs det mer alltså alla pedagoger jobbar liksom utifrån modellen."

UNICEF:s arbetsmodell bygger på fem grundstenar förskolan ska ta tillvara på. En utav dessa är att skolan och det omgivande samhället bygger ett nära samarbete där barnens rättigheter står i centrum. Samverkan mellan skolan och områden inom svenska samhället utvecklas. I kommunen förskolan ligger i så har man skapat "projekt med staden" för att barnen ska känna att dom är delaktiga att kunna påverka samhället de lever i. Nedanför beskriver förskollärare 2 kort vad detta projekt handlar om och hur barnen får ta del av samhället de lever i.

F2”Vi har projekt med Staden. Då vi besöker olika platser i staden. För att visa att vi är samhällsmedborgare i staden. Vi blir en del av det offentliga rummet och synliggöra att det är vår stad. Att vi kan vara med och påverka. Ibland blir de äldsta barnen tillfrågade av kommunen. Om det till exempel ska byggas något nytt så kan barnen bli tillfrågade om vad dom tycker om det. Att lyssna på dom.”

Barnen blir en del av det sociala livet som finns i samhället, att man inte endast kan påverka inom en liten del på förskolan utan att man faktiskt kan vara med och skapa något som ett samhälle tar del utav och gör barnen medskapare. Förskolan såg sig även själva som en mångkulturell förskola där barnen hade ett annat modersmål än svenska. Nedan berättar förskollärare 2 hur de ser på språk.

F2” det här är en mångkulturell förskola också och när man inte kan språket hur ska jag då komma in på förskolan om jag inte har språket, vilka möjligheter ger vi till föräldrarna, och då tar vi in en tolk för att få reda på så mycket som möjligt om föräldrarna och barnet, vilka språk som finns i familjen, finns det möjlighet till svenska utanför familjen, har dom syskon som har börjat prata svenska, det här med bemötandet mot barnet och föräldrarna. Också det här med att använda de andra barnen som resurser, att hjälpa barnen in på förskolan, vi lyfter liksom att varje språk är viktigt. Även fast jag pratar arabiska eller svenska eller finska eller vad det nu är så är språket viktigt och vi gör dom nyfikna på det. Så vi har jobbat interkulturellt, och med läslyftet.”

Förskollärare 2 beskriver hur de jobbar interkulturellt. Detta är ett begrepp som står för en interaktionsprocess där ömsesidig kommunikation sker mellan personer från olika kulturella bakgrunder. Begreppet betecknar hela området av kulturmöten, mångkultur, skillnader och likheter i pedagogiska sammanhang. I utbildningssammanhang står interkulturalitet för något som antyder en process, ett överskridande, en interaktion och ömsesidighet och samtidigt sätter kvalitativa och värdemässiga aspekter på kulturmöten. (Lorentz & Bergstedt, 2016) Eftersom det är så många barn som har ett annat språk än svenska förklarar förskollärare 2 hur de försöker förhålla sig till barnen och kunna kommunicera även om man pratar olika språk.

F2 ”vi får ju ett annat förhållningssätt att jobba med barnen eftersom vi har olika språkbakgrunder, sen barn är ju barn och att man liksom får vara nyfiken. Man får hitta

andra sätt att uttrycka sig på. Då har vi jobbat mycket multimodalt och poststrukturellt för att använda så många tillvägagångssätt som möjligt för att lära sig att ta till sig ny kunskap. Mycket skapande, till exempel musik.”

I barnkonventionen (u,å) står det att alla barn har rätt till sitt språk, sin kultur och religion. Som förskollärare bör du respektera barnens olika kulturer och inte utgå från att alla har samma språkbakgrund. Förskolläraren beskriver hur man försöker ta till vara på allas språk och ser de inte som något negativt att inte alla kan samma språk utan som en tillgång, sen kan det förekomma svårigheter med att inte kunna kommunicera med sitt språk men förskolan ser att vi har andra språk också till exempel musikspråk som de använder sig utav.

Barns rättigheter utifrån barndomssociologin

Analysen ovan beskriver hur pedagogerna beskriver sitt arbete kring UNICEF:s arbetsmodell som har sin utgångspunkt i barnkonventionen. Pedagogerna anser att inom verksamheten har barnkonventionen fått en tydligare syfte men även hur man som pedagog måste vara öppen för att ändra sitt arbetssätt. Pedagogerna betonar inte bara hur arbetsmodellen har gjort att man ser mer barnens deltagande och inflytande utan även hur kontakten med vårdnadshavare fått en mer positiv påverkan. James och Prouts (2015) beskriver kännetecknen 6.

- *Kännetecknen 6 handlar om att proklamera ett nytt paradig för barndomsforskning innebär också att delta i förändring av barndom. Detta kännetecken innebär att man måste ändra sin inställning kring hur man själv ser på barndomen och hålla sig uppdaterad med ny forskning samt teori som är aktuell för vår nutid.*

Inom Sveriges förskolor har vi länge använt oss av arbetslag, tanken är att man utgår från tankar om vuxnas samarbete och lärande av varandra och att man blir goda förebilder för barnen tillsammans. Barnskötare och förskollärare förväntas utveckla formerna för samarbete inom arbetslaget och utifrån bestämda mål och ansvarsområden att arbeta tillsammans som ett team. Sheridan, Sandberg och Williams (2015) beskriver om hur forskning påvisar att arbetslag i förskolor som har bedömts ha hög kvalitet har kontinuerliga pedagogiska diskussioner med varandra. Det väsentliga för förskolans höga kvalité är att arbetslaget utvecklar en pedagogisk samsyn och arbetar som ett team utifrån gemensam förståelse av läroplanens mening för förskolans avdelning. På denna förskola beskriver pedagogerna att

man arbetat mycket med att få ihop arbetslag som fungerar ihop och att alla har samma synsätt kring barnens rättigheter som man vill synliggöra inom avdelningen. Förskollärare 1 beskriver också hur arbetsmodellen har gjort att man fått bättre samspel med föräldrarna också men detta är något som mer kan förknippas med hur arbetslaget har skapat pedagogisk samsyn och kommit fram till hur man vill jobba utifrån modellen men även att man skapat gemensam förståelse av läroplanens mening. I Skolverket (2018) står det att förskolan ska samarbeta med hemmet för barnens möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Förskolan ska tydliggöra vilka mål man har med utbildningen, detta är en förutsättning för deras möjlighet till inflytande och förståelse för hur förskolan ser på sitt uppdrag. Det är även viktigt att alla inom arbetslaget har förmåga att förstå och samspela med barnen och ha en tillitsfull relation med hemmet så att förskole tiden anses positivt av barnet.

Ett annat kännetecken som James och Prout (2015) beskriver är kännetecken 3

- *Kännetecken 3 är hur barns sociala relationer och kulturer som är värda att studeras i sin egna rätt.* Med detta vill man framhäva hur barn är intressanta att studera i sin egna rätt och inte som en del mot vuxenlivet. Barns studeras som en social grupp i samhället.

I Skolverket (2018) står det att förskolläraren ska skapa förutsättningar för barnen. De ska lära känna sin närmiljö och de samhällsfunktioner som har betydelse för det dagliga livet och även ta del av det lokala kulturlivet. Men projektet visar också hur barns rättigheter syns inom samhället och inte endast på förskolan. Alla individer som är bosatta i Sverige är en del av det svenska samhället, och genom vårt demokratiskt uppbyggda land har vi rätten att få vara en del och påverka samhället, detta gäller även barn. Inom samhället förskolan ligger i har man bestämt att barnen ska ha möjlighet att få påverka och bli en demokratisk medborgare genom att till exempel vara med och påverka olika platser inom samhället, till exempel byggens - eller lekplatsers konstruktion. I Skolverket (2018) beskrivs det också hur utbildningen inom förskolan ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheter samt om de grundläggande demokratiska värderingar som svenska samhället vilar på. Detta är något som samhället också måste se sig som en del av och också kunna påverka. Även om det är tydligt vad man som förskollärare ska lära ut till barnen så har även samhället ett ansvar för att detta ska fortsätta utanför utbildningen.

I både barnkonventionen och läroplanen skrivs det tydligt hur barnen ska ha rätt till sitt modersmål och kunna få undervisning inom språket. I analysen ovan så beskrevs det också hur man försöker genom olika kommunikationssätt få alla barn att känna sig förstådda och delaktiga inom verksamheten. Barnen ses även som en resurs för att kunna göra sig förstådd både för vårdnadshavare men även andra barn som inte riktigt fått det svenska språket. Även om man poängterar att barnens modersmål är viktigt att barnen får utveckla så är det också viktigt att barnen får utveckla det svenska språket. Eftersom förskolan bara är det första stadiet inom de nio år som barnen ska tillbringa inom svenska skolan så är det även viktigt att man ger barnen en chans att kunna utveckla och lära sig det svenska språket tillräckligt bra för att kunna fortsätta i skolan utan att känna sig obekväma kring språket. Harju-Luukkainen & Kultti (2017) skriver att språkutveckling ska ses som en dynamisk process som utvecklas i olika riktningar genom livet. Barnets språkliga utveckling sker alltid i ett socialt och kulturellt sammanhang. När ett barn blir tvåspråkigt utvecklas språken sällan på samma sätt och i samma takt, detta på grund av att ett tvåspråkigt barn lever i två olika språkliga miljöer och upplever saker på olika språk. Omgivningen har en viktig roll i hur barnets språk utvecklas och barnet lär sig sitt förstaspråk i hemmet, i kommunikation med familjemedlemmar

I en situation där förskolan är den enda svenskspråkiga miljön för barnet har förskolepersonalen stort språkligt ansvar för barnets språklärande. Personalens inställning och språkliga kommunikationsstrategier har stor påverkan på barnen (Harju-Luukkainen & Kultti, 2017).

I James och Prouts (2015) kännetecken 2.

- *Kännetecken 2 beskriver det hur barndom aldrig kan särskiljas från variabler som klass, kön och etnicitet.*

Vi lever i ett klassamhälle och alla individer har etnisk eller en klassmässig tillhörighet och barn måste betraktas som en del av detta. Inom varje samhälle finns det regler kring vad kön, etnicitet och klass innebär.

Edling & Liljeros (2016) beskriver hur många ser skandinaviska samhällena som bland de mest jämlika av samhällena. Sverige är ett jämlikt samhälle i många avseenden, vi har till exempel fri utbildning, nästintill oinskränkt politisk frihet som är öppen för alla oavsett bakgrund och vi alla är formellt sett lika inför lagen. Men man kan också se ojämlikheter och man kan se att vårt samhälle är indelat i olika avgränsade sociala skikt. Man har räknat att kön, etnicitet och klass är några siktningens principer som påverkar samhället. Lunneblad

(2018) diskuterar om mångkulturell utbildning och kritiserar svenska utbildningssystemet som något som endast reflekterar ett samhälle präglad av svenska medelklass normer och värderingar. En svårighet inom att praktisera mångkulturell utbildning är att all kunskap innehåller val av perspektiv utifrån en social och kulturell ståndpunkt. Kunskapen som lärare förmedlar är de kunskaper som vunnit legitimitet och erkännande av majoritetssamhället. Att undervisa utan att ta ställning för några kunskaper framför andra är i praktiken omöjligt. I lärarens vardag kommer det förr eller senare uppstå situationer där olika svar kan vara möjliga men där läraren måste välja det ena framför det andra (Lunneblad, 2018). Förskolan beskriver hur man ser sig själva som mångkulturell förskola med interkulturella perspektiv men som förskollärare inom verksamheten vara medveten vad man inom sin arbetsgrupp anser är mångkultur och hur arbetet ska se ut för att allas kulturella bakgrund ska framhävas. Jag anser att man inom förskolan istället bör framhäva barns hemkultur, alla människor har en hemkultur där hemmet har en stor betydelse i barnets liv och alla hem ser olika ut oavsett om man kommer från samma etniska bakgrund eller ej.

Sammanfattning och diskussion

I detta avsnitt sammanfattas resultatet av studien och kopplar detta till tidigare forskning och teorier. Avsnittet struktureras efter studiens frågeställningar: 1. *Hur arbetar pedagogerna med att göra barnen delaktiga och-* 2. *hur arbetar förskolan med barns rättigheter.*

Hur arbetar pedagogerna med att göra barnen delaktiga?

Utifrån studiens analys framgår det att förskollärarna ser begreppet delaktighet som något positivt och viktigt som gör att barnen får sin röst hörd och får delta i besluttande i sin egna vardag på förskolan. Detta blir extra tydligt då de beslut som fattas- samt verksamhetens miljö är planerat utifrån barnens egna tankar och idéer. Detta ligger i linje med en av grundprinciperna i UNICEF:s arbetsmodell där det understryks att barnen ska ha möjlighet att påverka utvecklingen av skolans verksamhet och få uttrycka sin mening och höras i frågor som rör barnet. I arbetsmodellen vill man inkludera barns delaktighet samt inflytande och ser det som en del av barns rättigheter. Eftersom förskolan arbetar utifrån modellen har de valt att ha aktiviteter som ger barnen möjlighet att påverka, som till exempel trygghetsvandringar där

barn och pedagoger går igenom rum för rum och barnen beskriver vad de tycker om miljön i varje rum. I analysen blir det även tydligt att pedagogernas syn på barnen hade karaktärsdrag utifrån teorin om barndomssociologi. Inom barndomssociologin är man övertygad om barnens egna förmåga och kompetens. Om man utgår från Johanssons (2011) beskrivning av barnsyn som handlar om hur vuxna uppfattar och förhåller sig till barnen. Förskolan har skapat stor tilltro till barnets kompetens och anser att barn klarar av mycket mer än vad som kan tänkas tro och pedagogerna behöver därför inte vara med inom varje beslutsfattande i verksamheten utan ser att barnen är kapabla att själva lösa situationen. Men förskollärarna förklarar också att såklart finns de som en hjälpande hand ifall barnen behöver det och inte tar för givet att deras roll i barnens liv inte värdesätts och behövs. Även om barndomssociologin värdesätter barnens tilltro så har pedagogerna förstått att deras roll inte behövs mindre bara för att man synliggör barnens delaktighet och inflytande mer än vad man gjort tidigare inom sitt arbetsutövande.

Dolk (2014) beskriver hur delaktighet är som en del av en process där maktrelationer och normer utmanas och utjämnar maktbalansen mellan barn och vuxna. Detta kan kopplas till hur pedagogerna beskriver hur de som vuxna inte ser sig ha ett maktövertag över barnen utan att barnen har samma rättigheter att få möjlighet att ta ansvar över verksamheten och att man inte måste utgå från vad förskollärarna anser är rätt eller fel. Istället beskriver pedagogerna att verksamheten utgår från att barnen ska kunna ha en jämlik makt över verksamheten och att alla är jämlika inför utvecklingen- och den rådande verksamhetens miljö. Dolk (2014) menar att delaktighet i förskolan handlar om möjligheten att vara med och skapa relationer, normer och påverka ramarna kring en pedagogisk verksamhet. Delaktighet blir på så sätt nära knutet till demokrati och att sätta fokus på delaktighet blir ett sätt att undersöka föreställningar om vad barnen och vuxna får göra, vad de kan påverka, vad de tillåts tycka och tänka. Vi kan anta utifrån analysen att detta är något pedagogerna förmodligen har tänkt igenom i arbetet kring hur barnens delaktighet och inflytande ska belysas inom verksamheten.

Hur arbetar förskolan med barns rättigheter?

I analysen beskrivs barns rättigheter både utifrån pedagogernas syn men även vad UNICEF:s arbetsmodell säger som utgår från barnkonventionen och som verksamheten utgår ifrån. Modellen syftar till att aktivt stärka respekten, skyddet och främja barnets mänskliga rättigheter i skolan. Barnkonventionen ska genomsyra skolans visioner, värderingar och mål

samt att alla inom skolan får kunskap om principerna i barnkonventionen. Barnens rättigheter utifrån barnkonventionen ska alltså vara tydlig på verksamheten och alla, både vuxna på förskolan samt barnen ska ha kunskap kring barnkonventionen och hur den finns för att skapa förståelse kring barnens mänskliga rättigheter. Utifrån analysen beskriver pedagogerna hur deras arbete kring barns rättigheter ändrats sen de började använda sig av arbetsmodellen. Hur pedagogerna utgick från allas lika värde och hur man vill synliggöra barnens rättigheter. Detta kan också förstås från vilken barnsyn man har inom förskolan. Johansson (2011) beskriver hur barn ses som medmänniskor och denna barnsyn så har den vuxna sin utgångspunkt i barnet som är personer med intentioner, behov, önskningsar och förmågor man försöker förstå och ta hänsyn till. Detta är något som kan relateras till analysen ovan då pedagogerna beskriver hur man försöker utgå från barnen som medmänniskor med samma behov och rättigheter att kunna vara delaktiga och ha inflytande på sin egna vardag. Detta är också något som kan relateras till barndomssociologin som varit ledande att föra fram barns rätt till delaktighet och framhäva barns rättigheter. Genom James och Prout (2015) syn kring barndomssociologi vill man även påvisa hur barn är egna individer som är intressanta att studera utan vuxnas synsätt. Utifrån modellen och förskolan så kan man se likheter kring deras syn på barndom som man gör inom barndomssociologin. Utifrån studiens analys blir det även tydligt att delaktighet och barns rättigheter är nära sammankopplat. När pedagogerna pratar både om delaktighet och barns rättigheter så sammankopplas dessa begrepp till varandra. Pedagogerna erkänner att deras syn på delaktighet och barns rättigheter har förändrats sen arbetet med arbetsmodellen infördes i verksamheten och att deras ledarroll kan påverka huruvida barnen har möjlighet till delaktighet och därigenom beaktande av barns rättigheter.

Slutsatser

Studien påvisar hur förskolan som observerats arbetar efter UNICEF:s arbetsmodell som vill uppmärksamma hur barnkonventionen ska synas inom skolans arbete med barns rättigheter. Pedagogerna beskriver att arbetsmodellen har gjort att förskolan försöker utgå från barnens perspektiv där delaktighet och inflytande har blivit en del av det vardagliga arbetet på förskolan. I studien anser pedagogerna att deras arbete ska ha sin utgångspunkt från barnen. I Skolverket (2018) står det att alla förskolor i Sverige ska spegla värden och rättigheter som uttryck i barnkonventionen. Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barnen har rätt till delaktighet och inflytande och att få kännedom om sina rättigheter. Vi

kan anta att alla förskolor i Sverige arbetar efter detta men eftersom läroplanen inte har några bestämda regler kring hur man ska följa målen i läroplanen så är arbetsmodellen ypperligt att föra in i förskolans verksamhet där man tydliggör detta mål extra tydligt. Pedagogerna beskriver också att detta bör vara något som alla ska arbeta efter, vi har ju samma läroplan men att det kan vara otydligt hur det ska lyftas fram i ljuset för barnen. Jag anser att studien påvisa hur arbetet med barns rättigheter inte endast visar barnens rättigheter att vara en del av det svenska samhället och har lika mycket rätt som en vuxen att få sin röst hörd, utan även hur viktigt det är för att barnen ska förstå sitt egna värde och att deras röst är betydlig för att känna sig delaktiga och inkluderade i det svenska samhället. Delaktighet utifrån denna studien handlar om barns rätt att få göra sin röst hörd men också hur maktrelationerna mellan vuxen och barn fördelas. Att alla ska känna att dom har rätt till delaktighet och inflytande på förskolan, vuxen som barn, sågs som en självklarhet av pedagogerna i denna studien och är något jag anser att alla ska arbeta utifrån. Jag hoppas att denna studie gör att flera förskollärare får förståelse kring hur man kan arbeta både med barns rättigheter oavsett om UNICEF:s arbetsmodell används eller inte. Studien påvisar hur barn inte endast ska få en glimt utan barnkonventionen utan hur förskolan kan arbeta utifrån den för att uppnå alla mål och uppdrag som framgår i läroplanen. Utifrån studiens tidigare forskning, begrepp, analys och resultat kan man förstå att barn ska ses som kompetenta och beslutfattande individer. Som förskollärare är denna barnsyn viktigt för att barnen ska förstå hur kompetenta dom är och hur värdefull deras tankar och idéer också är för oss så att vi kan utvecklas inom vår yrkesutövning och hur vårt arbete ger barnen en grund till sina mänskliga rättigheter och får dom att utveckla sin syn på sitt egna värde som individ.

Referenslista

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Barnombudsmannen. (u.å). Barnkonventionen. Stockholm. Hämtat 2019-10-15 från <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>
- C, R. P Bjørndal. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups.
- Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn. makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm: Ordfront.

- Edling, C & Liljeros, F. (2016). *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber.
- Engdahl, I & Ärlemalm-Hagsér, E (2015) *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. Stockholm: Liber.
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Fejes, A & Thornberg, R. (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Halldén, G, (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson.
- Harju- luukkainen, H & Kultti, A. (2017). *Undervisning i flerspråkig förskola*. Malmö: Gleerups.
- Hägglund, S., Löfdahl Hultman, A. & Thelander, N. (2017). *Förskolans demokratifostran i ett föränderligt samhälle*. Malmö: Gleerups.
- James, A. & Prout, A. (2015). *Constructing and reconstructing childhood: contemporary issues in the sociological study of childhood*. London: Routledge.
- Johansson, E. (2011) *Möten för lärande: pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Stockholm: Skolverket.
- Johansson, T. & Sorbring, E, (2018). *Barn- och ungdomsvetenskap grundläggande perspektiv*. Stockholm:Liber.
- Lenz Taguchi, H. (2013). *Varför pedagogisk dokumentation? : verktyg för lärande och förändring i förskolan och skolan*. Malmö: Gleerup.
- Lorentz, H. & Bergstedt, B. (2016). *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. Lund: Studentlitteratur.
- Lunneblad, J. (2018). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Sebba, J., & Robinson, C. (2010). *Evaluation of UNICEF'S UK'S Rights Respecting Schools Award*. Hämtad 2019-11-19 från https://www.unicef.org.uk/rights-respecting-schools/wp-content/uploads/sites/4/2014/12/RRSA_Evaluation_Report.pdf
- Sheridan, S., Sandberg, S. & Williams, P. (2015) *Förskollärarkompetens i förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- UNICEF. (u.å.). *En rättighetsbaserad skola*. Hämtad 2019-11-12 från <https://unicef.se/skolor/rattighetsbaserad-skola>

Styrdokument

UNICEF. (u.å.). *Barnkonventionen*. Hämtad 2019-11-22 från

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>

Skollagen (SFS 2010:800). Stockholm. Utbildningsdepartementet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolverket (2018). Läroplan för förskolan 1998: reviderad 2018. Hämtad från

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Bilaga 1

intervjufrågor förskollärare/barnskötare

1. Hur länge har du arbetat som förskollärare/barnskötare?
2. Hur länge har du arbetat på denna förskola?

3. Hur skulle du beskriva arbetsmodellen med egna ord?
4. Hur såg starten ut med att börja arbeta med arbetsmodellen?
5. Har du fått någon fortbildning om barnkonventionen och arbetsmodellen?
6. Vad såg ni att ni behövde utveckla när ni utvärderade verksamheten?
7. Hur förändrade ni verksamheten för att göra barnen mer delaktiga verksamheten?
8. Hur ser arbetat med arbetsmodellen ut just nu?
9. Hur tycker du er verksamhet har blivit bättre sedan ni började med arbetsmodellen?
10. Vad tycker du är utmanande med att arbeta med arbetsmodellen?
11. Vad känner du att ni behöver utveckla med arbetsmodellen?
12. Vad har du för tankar kring att barnkonventionen ska bli lag 1 januari 2020?
13. Tror du att fler förskolor kommer att börja arbeta rättighetsbaserat?

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Hej!

Vi är två förskollärostudenter på Göteborgs Universitet. Just nu skriver vi vårt examensarbete och vår studie handlar om att undersöka hur UNICEF's rättighetsbaserade arbetsmodell kan användas i förskolan. Därför har vi valt att göra studiebesök på er förskola eftersom ni har använt er av arbetsmodellen en längre tid och har god kunskap och erfarenhet inom området. Vi kommer både titta på den yttre miljön och intervjua förskolechefer och personal från en avdelning (både förskollärare och barnskötare) för att få en fördjupad bild av verksamheten. Syftet med intervjuerna är att vi vill höra er tankar och åsikter om arbetsmodellen samt om ni kan presentera konkreta projekt kopplat till barns rättigheter. Intervjuerna kommer ske enskilt och pågå i max 30 minuter tillsammans med oss två studenter. Dessa intervjuer kommer bli ljudinspelade för att underlätta vårt arbete och därför att vi vill få med så mycket information som möjligt.

Alla intervjuer och ljudinspelningar kommer att avidentifieras och transkriberas. Ingen information kommer att offentliggöras kring din identitet eller arbetsplats. Under processen kommer vårt transkriberade material endast vara tillgängligt för oss två studenter samt vår handledare. Detta material kommer sedan förstöras när uppsatsen är godkänd.

Vi vill även informera er om att vara med på intervjun är ett individuellt val, ni har även rätt till anonymitet. Vi kommer även be om er tillåtelse av ljudinspelning vid intervjuerna. Som informant får man själv välja vilka frågor man vill svara på och vilka man vill hoppa över.

Vid frågor eller fundering är du välkommen att kontakta oss!

Med vänliga hälsningar

Elin Forsén och Elias Pettersson

Kontaktuppgifter:

Elin Forsén

Tel: 0762134020

Email: gusforelg@student.gu.se

Elias Pettersson

Tel: 0704107211

Email: guspetteel@student.gu.se